Frontside

Høringsutkast

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner

Gran kommune
Lunner kommune

2017 - 2020

Innholdsfortegnelse – Handlingsplan Vold i nære relasjoner

Forord....3
1. Om vold i nære relasjoner....4
2. Trygghet til å handle - Vold mot barn, voksne og eldre....6
2.1 Vold mot barn....6
2.2 Vold mot voksne....7
2.3 Vold mot eldre....8
3. Status for Gran og Lunner....9
3.1 Hovedregel for ansatte i Gran og Lunner....9
4. Formelle bestemmelser....10
4.1 Hva sier lovgivningen....10
4.2 Taushetsplikt....11
4.3 Samtykke....11
4.4 Meldeplikt/Opplysningsplikt....12
4.5 Avvergelsesplikt....12
4.6. Kjønnslemlestelse....12
5. Samhandling - sammen blir vi bedre....13
5.1 Politiet....13
5.2 BUP Gjøvik poliklinikken Gran (Barne- og ungdomspoliklinikk for psykisk helse)....13
5.3 Gran og Lunner legevakt....13
5.4 Overgrepsmottaket i Oppland....13
5.5 Fastlegene....13
5.6 Tannhelsetjenesten....14
5.7 Krisesenteret....14
5.8 Statens Barnehus Hamar....14
5.9 Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep (Smiso) i Oppland....15
5.10 Familievernkontoret....15
5.11 DPS Gjøvik poliklinikken Gran....15
5.12 Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse....15
5.13 Røde Kors-telefonen om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse....15
5.14 Vern for eldre....16
6. Tiltaksplan....16
6.1 Forebyggende tiltak....17
6.2 Kompetansetiltak....18
6.3 Hjelpetiltak....19

Forord

Denne handlingsplanen må ses i sammenheng med nasjonale føringer mot vold. Det er åtte nasjonale planer om og mot vold, hvor «Et liv uten vold. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2014-2017)» er den mest aktuelle. Gran og Lunners andre kommuneplaner tar også for seg sosiale og helsemessige forhold som kan knyttes til vold.
Kommunene har som mål innenfor folkehelse og livskvalitet at deres tilbud, aktiviteter og tjenester fremmer helse og livskvalitet. Handlingsplanen beskriver og definerer vold i nære relasjoner, status for Gran og Lunner kommune og viser til formelle bestemmelser og samarbeidspartnere.

Tiltaksplanen er delt i tre områder:

- Forebyggende tiltak
- Kompetansetiltak
- Hjelpetiltak

Mål: Ansatte i Gran og Lunner kommuner har kunnskap om vold i nære relasjoner og vet hvordan man forebygger, avdekker og hjelper den som opplever det.

Målgruppe: Alle som jobber og bor i Gran og Lunner

Rammen for denne handlingsplanen er barn, kvinner og menn som utsettes for eller er utøvere av vold i nære relasjoner. Handlingsplanen omfatter vold mot nåværende eller tidligere partner, både i likekjønnede og ulikekjønnede parforhold, og uavhengig av etnisk bakgrunn og funksjonsevne. Også eldre kvinner og menn som utsettes for vold fra partner, barn, barnebarn eller andre nære familiemedlemmer, omfattes.

1. Om vold i nære relasjoner

Vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem. Mennesker som lever med vold og overgrep fra sine nærmeste opplever livet som svært utrygt. Gran og Lunner har som mål å hjelpe dem som er utsatt for vold fra nærstående – uansett alder. Barn og unge er en gruppe som er særlig sårbare når det gjelder vold i nære relasjoner.

Vold i nære relasjoner er straffbart, uavhengig av hvem som utøver volden og hvor den finner sted. Utøvelse av vold mot andre er forbudt i Norge og er fastslått i Straffeloven, Barnelova (§ 30, 3 ledd) og i FNs konvensjon om barnets rettigheter (Barnekonvensjonen). Det er bekymringsfullt at mange som utsettes for vold ikke oppsøker politi og hjelpeapparatet, og at hjelpeapparatet og politi ikke alltid klarer å fange opp dem som trenger hjelp.

Det er vanlig i sammenheng med vold i nære relasjoner å bruke psykologspesialist Per Isdals definisjon av vold som «*enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje, eller slutte å gjøre noe han eller hun vil.*»

Vold forekommer i alle samfunnslag og uavhengig av utdannelse og jobb. Både kvinner og menn utøver vold, men statistisk sett er det flere mannlige voldsutøvere, særlig når det gjelder grov fysisk vold. Ulik forskning anslår at halvparten av dem som slår sin ektefelle også slår sine barn. Et skille på ulike former for vold går mellom *grov, gjentagende og/eller kontrollerende vold* på den ene side, og *episodisk vold* som ikke nødvendigvis gjenspeiler et skjevt maktforhold på den annen side (Johnson 1995). All vold utgjør en risiko for skade, men den grove, gjentagende og/eller kontrollerende partnervolden har i seg elementer som fører til mer dyptgripende konsekvenser. Vi vet mindre om konsekvensene av den episodiske partnervolden som ikke nødvendigvis gjenspeiler et skjevt maktforhold. Det kan også være vanskelig å vite hvor skillet mellom disse formene for vold går, og hvordan volden og maktforholdet utvikler seg på sikt (Meld. St. 15 2012–2013).

Den som slår har ofte selv blitt slått som barn (Små vitner til vold -informasjonshefte om barn som lever med vold i familien av Stiftelsen Alternativ til Vold (ATV) og Senter for Krisepsykologi (SfK). Vold kan deles inn i følgende underkategorier:

Fysisk vold: dytte, riste eller klype, bruk av slag, spark eller våpen. Drap er ytterste konsekvens. Alvorlig vold gir høy risiko for fysisk skade, mens den andre volden som ikke gir slik risiko betegnes som moderat.

Psykisk vold: er alle måter å skade, skremme eller krenke på, som ikke er direkte fysisk i sin natur. Det kan også være måter å styre eller dominere andre på, ved hjelp av en bakenforliggende makt eller trussel. Det kan være snakk om direkte eller indirekte trusler, degraderende og ydmykende atferd, kontroll, utagerende sjalusi, isolering og emosjonell vold.

Materiell vold: handlinger rettet mot ting eller gjenstander. Det kan innebære å slå inn dører, vegger eller vinduer, kaste og rasere inventar. Knuse eller ødelegge gjenstander eller rive i stykker klær. Særlig hvis voldsutøveren tidligere har anvendt fysisk vold, kan den materielle volden virke svært skremmende og lammende.

Latent vold: er vold som «ligger i lufta». De som er vitne til/utsatte for vold, kan merke dette svært godt. For eksempel ved en spesiell stemning hjemme etter en voldsepisode, eller før voldsepisoden. Denne stemningen gjør at man blir ekstra redd for at noe skal skje, og kan gjøre at man går «på tå hev» for å passe på at det ikke skal skje ny vold. En slik stemning er skremmende for dem som opplever det, derfor kalles dette latent vold.

Økonomisk vold: dette er en form for vold som kan komme til uttrykk ved at den utsatte forhindres i å ha rådighet over sin egen økonomi. Vedkommende kan nektes adgang til sin egen eller felles bankkonto, forhindres i å ha en inntekt, og presses dermed til å måtte be om penger. Utsatte kan også tvinges til å underskrive på lån og risikerer å bli sittende med stor gjeld. Konsekvensen er ofte økonomisk underdanighet og avhengighet.

Seksuelle overgrep: i strafferettslig sammenheng brukes begrepene seksuell krenkende eller annen uanstendig atferd, seksuell handling eller seksuell omgang. Loven skal beskytte individer som ikke ønsker eller er i stand til å gi informert samtykke. Seksuell atferd omfatter bl.a. blotting, masturbasjon og fremvisning av pornografiske bilder og filmer. Seksuell handling innebærer at gjerningsmannen er i berøring med den det går utover, f.eks. ved berøring av kjønnsorganer. Seksuell omgang omfatter blant annet samleie, samleielignende forhold (som kontakt mellom munn og kjønnsorgan) og masturbering. Ved seksuelle overgrep mot barn utnytter overgriperen barnets avhengighet av, og tillit til den voksne. Den voksne personen utnytter barnet for å tilfredsstille egne behov. Barnet kan også bli utsatt for «grooming», et nytt begrep som innebærer å mykgjøre, dvs. å gjøre barnet villig via gaver, positiv oppmerksomhet eller andre bestikkelser. Dette kan også skje via internett eller mobiltelefon. Barns manglende erfaringer gjør det vanskelig eller umulig for dem å vite hva som egentlig foregår. Det er alltid overgriperen som har ansvaret selv om barnet ikke har protestert eller motsatt seg over- grepet. Den seksuelle lavalder i Norge er 16 år. Seksuell kontakt med barn under denne alderen medfører derfor straff, og straffen er enda strengere når det gjelder seksuell omgang med barn under 14 år.

Æresrelatert vold og tvangsekteskap: æresrelatert vold handler om overgrep mot et individ som har vanæret eller som man frykter kan vanære familien. Volden har som mål å forhindre tap av ære eller å gjenopprette tapt ære. Eksempler på æresrelatert vold kan være streng sosial kontroll, trusler, fysisk vold, frihetsberøvelse og tvangsekteskap. I saker som omhandler tvangsekteskap og annen æresrelatert vold, er barnet i konflikt med sin egen familie. En autoritær oppdragelse og/eller et høyt trusselnivå kan gjøre det vanskelig for barnet å stå imot press fra foreldrene og øvrig familie eller motsi deres meninger. Tvang versus arrangert ekteskap – det handler om det samme, fordi motsetningen er frivillighet. Hva ville skjedd om personen sa nei, var hun/han med på forberedelsen, hvem fridde? I saker som handler om tvangsekteskap er det viktig å finne ut hvilken grad av frivillighet som ligger bak.

Kjønnslemlestelse: kjønnslemlestelse av jenter/ kvinner er en fellesbetegnelse på ulike typer og grader av inngrep hvor ytre kjønnsdeler fjernes helt eller delvis, eller påføres annen varig skade og som foretas av andre årsaker enn medisinske. Kjønnslemlestelse er uavhengig av om inngrepet skyldes kulturelle og/eller religiøse grunner.

Omsorgssvikt/vanskjøtsel:
For barn er det en situasjon som innebærer risiko for barnet og er en manglende evne hos omsorgspersonene til å møte barnets basale fysiske, emosjonelle, psykiske og/eller medisinske behov. Det kan også være mangel på tilsyn av barnet slik at det kan skade seg. Dette kan resultere i alvorlig svekkelse av barnets helse og utvikling, og kan være bevisst eller ubevisst fra omsorgspersonenes side. Vanskjøtsel er sjeldent et enkelt tegn eller symptom, men et sammensatt bilde av ulike faktorer.

For eldre innebærer dette enhver handling eller forsømmelse som undergraver livet, den fysiske eller psykologiske integriteten eller friheten til annet familiemedlem, eller som alvorlig skader utviklingen av hans eller hennes personlighet.

2. Trygghet til å handle - Vold mot barn, voksne og eldre

2.1 Vold mot barn

Alle barn har rett til en trygg barndom. I Lov om barn og foreldre § 30, 3.ledd står det at: «Barnet må ikkje bli utsett for vald eller på anna vis bli handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa blir utsett for skade eller fare. Dette gjeld òg når valden brukast som ledd i oppsedinga av barnet. Bruk av vald og skremmande eller plagsam framferd eller annan omsynslaus åtferd overfor barnet er forbode.» Barn som utsettes for krenkelser og/eller vold mister tryggheten. De er hele tiden på vakt og i alarmberedskap i forhold til nye voldsepisoder. Trygghet i barndommen er fundamentet for en sunn og god utvikling inn i voksenverdenen. Mange barn som blir slått, tar med seg utryggheten og slår selv som voksne (Barndommen kommer ikke i reprise, Strategi for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014–2017) av Barne-, likestillings-og inkluderingsdepartementet).

Småbarn: Allerede i mors mage risikerer barnet å påvirkes negativt av vold. Små barn befinner seg ofte fysisk nær sine omsorgspersoner og er derfor i en spesielt utsatt situasjon. Yngre barn kan ha større risiko for å oppleve volden og for å vise negative reaksjoner. De har vanskeligere for fysisk å distansere seg fra voldsepisoden, og for å forstå og sette ord på det de opplever. Et lite barn er i stor grad avhengig av omsorgs personens fysiske og psykiske omsorg. Når denne omsorgen svikter kan følgene bli spesielt store. Hvilken følelsesmessig tilknytning barnet har til overgriper, har stor betydning for hvordan traumet oppleves og hvilke reaksjoner barnet kan få. Relasjonstraumer er traumer påført barnet av en omsorgsperson eller en som står barnet nær. Disse traumene er spesielt skadelige for barn. Ved relasjonstraumer er ofte maktforholdet så skjevt at barnet verken har mulighet til å rømme eller kjempe i mot. Det naturlige for barnet blir da å søke trøst og hjelp hos en omsorgsperson som barnet er nært knyttet til. Når omsorgspersonen er den som påfører barnet intens redsel og smerte og samtidig er den som skal gi trøst, ønsker barnet både avstand og nærhet til denne personen på samme tid. Dette er spesielt skadelig for barn. Sped- og småbarn utsatt for misbruk utvikler ofte en desorganisert tilknytningsstil. Denne tilknytningsstilen kjennetegnes av at barna mangler mestringsstrategier når tilknytningssystemet blir aktivert (ved stress/ engstelse). Overgrep påvirker hjernens utvikling. Nevropsykologiske funn viser at barnas utvikling påvirkes av relasjonstraumer, dels i alvorlig grad. Det kan se ut som om vold/overgrep i barndommen får store følger for en hjerne som er i utvikling. Endringer i kortisol nivået hos barn på grunn av omsorgssvikt, vold eller seksuelle overgrep over tid, vil kunne endre hjernens struktur. Småbarns hjerne er imidlertid plastisk, og en del slike funn kan reverseres ved god behandling og omsorg.

Eldre barn: Et barn utsatt for gjentagende traumer kan få andre forventninger til mennesker rundt seg. De har erfart at deres følelser, ønsker og behov ikke blir tatt hensyn til. Opplevelsen av å styre eget liv blir svekket. Mishandling fra barnets nærmeste kan føre til et mer negativt selvbilde der barnet tenker at det ikke er verdt kjærlighet fra andre. Barnet kan utvikle forventinger om at andre vil avvise og gjøre dem vondt, og gjerne klandrer seg selv for negative opplevelser. Når barnet blir eldre finnes det en økt risiko for ulike former for atferdsproblemer. Hverdagen kompliseres for en del barn av atferd som blir problematisk i skolesammenheng, i vennerelasjoner og i kontakten med andre voksne

og barn. Studier viser at skolebarn som har opplevd vold i hjemmet oftere mobber andre barn. De har også en høyere risiko for å bli utsatt for mobbing. Et antall studier har fokusert på de langsiktige konsekvensene av å oppleve vold i hjemmet. Det er påvist sammenhenger mellom opplevd vold i hjemmet som barn og fysiologiske/ somatiske helseproblemer i voksen alder (jf. den såkalte ACE-studien The Adverse Childhood Experience Study).
En barndom med vold gir utfordringer som voksen. Man finner også sammenheng mellom traumatisering i barndommen og en rekke tilstander som kan vise seg i voksen alder som rusmisbruk, ulike personlighetsforstyrrelser, spiseforstyrrelser, angst og depresjon, somatoform lidelse (en tilstand med kroppslige symptomer og tegn uten at det foreligger en konkret sykdom), hjerte- og karlidelser, immunologiske lidelser og seksuelle vansker. Barn som har blitt traumatisert kan ha konsentrasjonsvansker og høy indre uro. Dette er også sentrale symptomer i en ADHD-diagnose. Enkelte traumatiserte barn har feilaktig fått en ADHD-diagnose. En særlig sårbar gruppe er barn av rusmisbrukere.

FNs konvensjon om barns rettigheter (barnekonvensjonen)
Barnekonvensjonen ble ratifisert (gjort rettslig bindende) av Norge i 1991, og ble en del av norsk lov i 2003. Barnekonvensjonen gjelder derfor som norsk lov og ved en eventuell motstrid mellom konvensjonen og norsk lov skal konvensjonen gå foran, jfr. menneskerettsloven §§ 2 og 3. Barnekonvensjonen har derfor fått en sterk stilling i norsk rett. Barns rett til ikke å bli utsatt for vold er vernet av barnekonvensjonen. Beskyttelse mot vold fremgår også av generelle menneskerettigheter som Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK), men barnekonvensjonen går lenger i å gi barn rettigheter for vern mot vold. Barnekonvensjonens artikkel 19 omhandler barns rett til ikke å bli utsatt for vold og overgrep fra foreldre og andre omsorgspersoner.
I tillegg vil vi trekke frem artiklene 3 og 12:

Barnekonvensjonen artikkel 3: Til barnets beste
Handlinger som angår barn som foretas av myndigheter og organisasjoner skal først og fremst ta hensyn til barnets beste. Staten skal sørge for at de institusjoner og tjenester som har ansvaret for omsorgen eller vernet av barn, har den standard som er fastsatt, særlig med hensyn til sikkerhet, helse, personalets antall og kvalifikasjoner så vel som overoppsyn.

Barnekonvensjonen artikkel 12: Å si sin mening og bli hørt
Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt.

Barnekonvensjonen artikkel 19: Beskyttelse mot misbruk
Staten skal beskytte barnet mot fysisk eller psykisk mishandling, forsømmelse eller utnyttelse fra foreldre og andre omsorgspersoner.

2.2 Vold mot voksne

Volden har større konsekvenser enn den umiddelbare skaden den forårsaker. Frykten for hva som kan skje er en sentral del av den virkeligheten som den voldsutsatte lever i (latent vold). Voldsutøvelsen kan sees på som en prosess der den utsatte i større og større grad tilpasser seg en hverdag preget av vold, en tilpasning som ofte fører til isolasjon og til økt avhengighet av voldsutøveren.

Helse: Mange utsatt for vold utvikler på sikt symptomer som samsvarer med en diagnose på posttraumatisk stressforstyrrelse (PTSD), angst og/eller depresjon.

Økonomi: Noen voldsutøver tar bevisst kontroll over sin partners økonomiske ressurser. Det handler om å nekte voldsutsatte å disponere egen lønn, ikke ha penger til klær/mat, tvang til å ta opp lån/kreditt o.l. Slik økonomisk avhengighet av voldsutøver vil medføre store vansker med å eventuelt bryte ut av et mishandlingsforhold.

Arbeid: Helsekonsekvenser av overgrep vil kunne ha negativ innvirkning på den voldsutsattes deltagelse i arbeidslivet. Studier viser at langtidssykemelding er ti ganger vanligere blant dem som utsettes for vold i hjemmet enn de som utsettes for vold av fremmed på offentlig sted. I noen tilfeller kan også hensynet til å beskytte barn mot overgrep gjøre det vanskelig å delta i arbeidslivet.

Isolasjon og skam: Den voldsutsatte kan føle seg utmattet av volden og derfor ikke ha overskudd til å delta i sosialt liv. I tillegg kan stigmatisering knyttet til det å være utsatt for vold føre til at den voldsutsatte isolerer seg ytterligere. Slik innskrenkes kontakt med familie, venner og bekjente og i noen tilfeller også deltakelse i arbeidslivet. Sosial isolasjon og ensomhet er både et integrert aspekt ved volden og en viktig konsekvens. Systematisk trakassering og nedvurdering fra partnerens side, er med på å redusere følelsen av egenverd. Voldsutøveren plasserer ofte skylden for volden hos den voldsutsatte. «Han slår fordi hun fortjener det». Når dette blir gjentatt over tid tror den utsatte til slutt at volden er hennes feil og påtar seg skylden for volden.

2.3 Vold mot eldre

Overgrep mot eldre skjer i den private sfæren og av personer som står vedkommende nær. Til tross for manglende statistikker, og at det snakkes lite og sjeldent om tema, vet vi at mange eldre blir utsatt for overgrep. Vold mot eldre omfatter fysiske, psykiske, økonomiske, seksuelle og strukturelle overgrep. Overgrepene blir begått av personer som de eldre har tillit til og som de også ofte er avhengig av. Det kan være partner, barn, barnebarn, andre slektninger eller omsorgsgiver. Mange har levd et langt liv med en ektefelle som er voldelig, men for noen oppstår dette i forbindelse med sykdom som demens og psykiske lidelser. Vold og trusler fra barn og barnebarn er ofte knyttet til økonomi og medikamenter.

Eldre mennesker tåler fysisk påkjenninger dårligere enn yngre. Typiske konsekvenser hos eldre som er utsatt for vold og overgrep er:

- dårlig selvbilde
- frykt/ angst
- søvnproblemer
- dårlig hukommelse
- skyld og skam
- isolasjon
- stort forbruk av medisiner og alkohol
- indre og ytre fysiske skader

Nasjonale studier anslår at 4–6 % av personer over 65 år er utsatt for en eller annen form for overgrep. Mørketallene er trolig store. Utredning (Justis og politidepartementet 2003) sier at eldre kvinner utsatt for vold er en særlig usynlig gruppe. I mange tilfeller har eldre som er utsatt for overgrep vanskelig med å nå fram til hjelpetilbudet.

Studier viser at eldre med lite sosialt nettverk er mer utsatt for vold. Sosiale kontakter og nettverk blir ytterligere redusert ved å leve i en voldsrelasjon. Både sykelighet og dødelighet øker dramatisk for eldre som utsettes for overgrep og vold (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress -NKVTS .-2007)

3. Status for Gran og Lunner

Ansatte i Gran og Lunner har en viktig rolle i arbeidet med å forebygge, avdekke og gi hjelp til personer som er utsatt for vold i nære relasjoner.

Ansatte som agerer ved bekymring er antakelig det som i størst grad kan bidra til å forebygge vold i nære relasjoner. I regjeringens handlingsplan anslås det at mellom 75 000 og 150 000 mennesker årlig utsettes for vold i nære relasjoner i Norge og det koster samfunnet mellom 4,5 og 6 milliarder kroner årlig (Vista 2012).
I 2016 var det i Gran 13 695 innbyggere, av disse var 2 856 barn og unge under 17 år og 2 392 var personer over 67 år. I Lunner var det i 2016 9 044 innbyggere, av disse var 2 005 barn og unge under 17 år og 1 269 var personer over 67 år (tall fra Kommunehelsa statistikkbank).

Gran og Lunner:
Barneverntjenesten i Gran fikk i 2016 i alt 33 nye meldinger om vold eller mistanke om vold i nære relasjoner. Det tilsvarer 21 prosent av alle meldinger til Barnevernet.
Barneverntjenesten i Lunner fikk i 2016 i alt 29 nye meldinger om vold eller mistanke om vold i nære relasjoner. Det tilsvarer 23 prosent av alle meldinger til barnevernet.
Politiet opprettet 39 anmeldelser på vold i nære relasjoner i 2016, 18 forhold i Lunner og 21 forhold i Gran. Etter nasjonale tall kan 1 140 barn og unge under 20 år i Gran og Lunner ha opplevd minst ett tilfelle av fysisk vold fra foreldre, herav 325 opplevd grov vold fra minst en forelder. Ut fra samme forskning kan 434 barn og unge i Gran og Lunner ha opplevd at minst en forelder har vært utsatt for partnervold(Nova-rapport 5/16 «Vold og overgrep mot barn og unge, omfang og utviklingstrekk 2007-2015») I ungdomsundersøkelsen rapporterer ca. 10 prosent av ungdom i Gran og Lunner at foreldre har slått dem en gang med vilje , mens 3-5 prosent opplever at foreldrene slår oftere (Ungdata 2016)

Støttesenteret mot incest og seksuelle overgrep i Oppland hadde i 2015 127 konsultasjoner med brukere og 18 kontakter med hjelpeapparatet i Gran kommune. Tilsvarende var det 67 konsultasjoner med brukere og 8 kontakter med hjelpeapparatet i Lunner kommune.

3.1 Hovedregel for ansatte i Gran og Lunner

Hvert tjenestested skal ha prosedyre for å avdekke og melde bekymring om vold i nære relasjoner.

Dersom en ansatt i Lunner eller Gran får kjennskap til eller har mistanke om at et barn, en ungdom eller en voksen/eldre har vært utsatt for/utsettes for vold, skal den ansatte umiddelbart informere sin nærmeste leder. **Meldeplikten er et selvstendig og individuelt ansvar som påhviler den enkelte ansatte. Hver og en må selv foreta en konkret og skjønnsmessig vurdering av situasjonen. Det er ikke tilstrekkelig å underrette en overordnet.**

-

- Leder skal i samarbeid med ansatt sørge for at den lovbestemte meldeplikten overholdes. Det er ikke tilstrekkelig å underrette en overordnet. Meldeplikten oppfylles ved at man sender bekymringsmelding til barnevernet og/eller anmeldelse til politi

- Avvergelsesplikten er i likhet med meldeplikten en selvstendig og individuell plikt til å søke å avverge kriminalitet. Dette gjøres ved anmeldelse til politiet eller «på annen måte».

- Ved mistanke om at eldre brukere blir utsatt for vold i nære relasjoner skal politiet kontaktes. Kommuneoverlegen kan gi råd i forhold til tiltak.

Melding til barnevernet kan således være tilstrekkelig både for å oppfylle meldeplikten og avvergelsesplikten. Er faren akutt, er det nødvendig både med melding til barnevernet og anmeldelse til politiet. Ved mistanke om at barn/ungdom blir utsatt for vold i nære relasjoner, skal foreldrene ikke orienteres om at bekymringsmeldingen vil bli sendt. Fremgangsmåten drøftes alltid med barneverntjenesten.

4. Formelle bestemmelser

4.1 Hva sier lovgivningen

I Norge er vold i nære relasjoner straffbare handlinger på lik linje med vold som skjer i andre sammenheng og på andre arenaer. Ny straffelov av 2005 omhandler dette i:

§ 282. Mishandling i nære relasjoner
§ 283. Grov mishandling i nære relasjoner
§ 284. Kjønnslemlestelse
§ 285. Grov kjønnslemlestelse

I den nye straffeloven av 2005 er mishandling i nære relasjoner straffbart etter § 282. Mishandling dekker her et mye større omfang av handlinger enn det som var omhandlet i gammel straffelov av 1902.

Det heter i § 282: « *Med fengsel inntil 6 år straffes den som ved trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller andre krenkelser, alvorlig eller gjentatt mishandler*

a. *sin nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer,*
b. *sin eller nåværende eller tidligere ektefelles eller samboers slektning i rett nedstigende linje,*
c. *sin slektning i rett oppstigende linje,*
d. *noen i sin husstand, eller*
e. *noen i sin omsorg»*

Den som utsettes for vold eller trusler om vold i nære relasjoner har krav på bistand og beskyttelse

Særskilt om vold mot barn

Videre er alle former for vold mot barn – både fysisk og psykisk – forbudt i Norge. Det gjelder også om slik vold utøves av foreldre som ledd i oppdragelsen. Avstraffelse er ikke en akseptabel oppdragelsesmetode i Norge. Barn skal ha det samme rettsvern mot vold som voksne.

Det heter i Barnelovas § 30 (Innhaldet i foreldreansvaret), 3.ledd:
«Barnet må ikkje bli utsett for vald eller på anna vis bli handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa blir utsett for skade eller fare. Dette gjeld òg når valden brukast som ledd

i oppsedinga av barnet. Bruk av vald og skremmande eller plagsam framferd eller annan omsynslaus åtferd overfor barnet er forbode».

4.2 Taushetsplikt

Ansatte har etter sine respektive lover en ulik rett og plikt til å meddele seg til hverandre og andre. Kriteriene for når de kan meddele seg til hverandre varierer med hensyn til opplysningsrett (taushetsrett), opplysningsplikt og meldeplikt.
Ved samarbeid kan de derfor ikke uten videre «meddele seg», dvs. de kan ikke uten videre «bytte opplysninger». Samarbeidsinstansene skal være oppmerksom på personvernet til familiene det samarbeides om. Nedenfor gis det en kort oversikt over hovedregler og unntak fra taushetspliktreglene.

Regler for taushetsplikt
Utgangspunktet for alle instanser er at de er underlagt taushetsplikt om noens personlige forhold, jf. forvaltningsloven § 13. Dette innebærer at taushetsplikten skal overholdes med mindre det foreligger forhold som gjør at taushetsplikten viker. Dette gjelder alle tjenester.
Barneverntjenestens taushetsplikt følger av barnevernloven § 6-7 første ledd og pålegger enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan eller institusjon etter barnevernloven taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13 - 13e. Etter barnevernloven § 6-7 andre ledd utvides taushetspliktens område ytterligere i forhold til forvaltningsloven.
En tilsvarende henvisning finnes i barnehageloven § 20 og 22, Lov om sosiale tjenester i NAV § 44 og opplæringsloven § 15-1. Helsepersonells taushetsplikt følger av helsepersonelloven § 21. Opplysningsplikten følger av helsepersonelloven § 31-33.

Forhold som opphever taushetsplikten
Taushetsplikten er ikke til hinder for at barneverntjenesten gir taushetsbelagte opplysninger til for eksempel barnehagen dersom det foreligger samtykke fra foreldrene. Regelsett som åpner for samarbeid påvirkes rettslig i hovedsak av fem ulike regelsett om taushetsplikt. Det gjelder reglene om:

- adgangen til anonymt å formidle opplysninger
- samtykke til å formidle opplysninger
- retten til å meddele opplysninger uavhengig av samtykke
- plikten til å gi opplysninger uavhengig av samtykke
- plikten til på eget initiativ å gi opplysninger uavhengig av samtykke

4.3 Samtykke

Lovbestemt taushetsplikt kan oppheves ved samtykke fra den som har krav på taushet, jfr. Forvaltningsloven § 13 a nr. 1. Et slikt samtykke bør være skriftlig og nedfelt i en samtykkeerklæring. Taushetsplikten oppheves når det foreligger et informert samtykke. Med informert samtykke menes et samtykke gitt med forståelse for hvem som skal få opplysningene og hva opplysningene skal brukes til. Et slikt samtykke opphever taushetsplikten så langt som samtykket rekker. Det er viktig å merke seg at forvaltningen må vurdere samtykkets rekkevidde. Et samtykke kan helt eller delvis trekkes når som helst.

Anonymiserte opplysninger
Lovbestemt taushetsplikt oppheves når personopplysninger er tilstrekkelig anonymisert, jf. forvaltningsloven § 13 a nr. 2.

4.4 Meldeplikt/Opplysningsplikt

Meldeplikt til barneverntjenesten er et slikt unntak, jf. barnevernloven § 6-4 annet og tredje ledd. Melde- og opplysningsplikten utløses når «det er grunn til å tro» at et barn blir utsatt for mishandling i hjemmet eller det befinner seg i en av de alvorlige situasjonene som barnevernlovens §§ 4-10, 4-11, 4-12 og 4-24 beskriver. Den som vurderer å melde i fra til barneverntjenesten om et barns situasjon, må ikke ha sikker viten om barnet befinner seg i en slik alvorlig situasjon. Det er nok at mistanken er såpass underbygget at «det er grunn til å tro». I praksis vil det ofte være bekymring for barnets omsorgssituasjon eller barnets alvorlige atferdsproblem som aktualiserer melde-/opplysningsplikten.
Meldeplikten er et selvstendig og individuelt ansvar som påhviler den enkelte ansatte. Hver og en må selv foreta en konkret og skjønnsmessig vurdering av situasjonen. Det er ikke tilstrekkelig å underrette en overordnet.
I følge Lov om sosiale tjenester i NAV § 45 skal personer som jobber innenfor denne loven uten hinder av taushetsplikt gi opplysninger til barneverntjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet.
Barneverntjenesten har adgang til å pålegge offentlige myndigheter å gi opplysninger til barneverntjenesten, jf. Barnevernloven § 6-4 annet ledd. Opplysningsplikt etter pålegg er også begrenset til forhold som faller inn under beskrivelsene i §§ 4-10, 4.11, 4-12 og 4-24.

Opplysningsrett
I visse situasjoner har man en adgang til å gi opplysninger til andre instanser. For barneverntjenesten følger denne adgangen av barnevernloven § 6-7 tredje ledd, jf. forvaltningsloven § 13b nr. 5 og 6. Den sier at opplysninger til andre forvaltningsorgan kan bare gis når det er nødvendig for å fremme barneverntjenestens oppgaver, eller for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse. Barneverntjenesten har også adgang til å gi opplysninger til andre når opplysningene brukes til det formål de er innhentet for. Dette følger av forvaltningsloven § 13 b nr. 2.

4.5 Avvergelsesplikt

Avvergelsesplikten er i likhet med meldeplikten en selvstendig og individuell plikt til å handle av eget tiltak. Hver enkelt må selv foreta en skjønnsmessig vurdering av faren for overgrep. Den som forsettlig unnlater å oppfylle avvergelsesplikten, kan straffes med bøter eller fengsel. De avveininger man gjør, bør derfor nedtegnes skriftlig.

Avvergelsesplikten er nedfelt i **Straffelovens § 196. Plikt til å avverge et straffbart forhold:** Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som unnlater gjennom anmeldelse eller på annen måte å søke å avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen er eller vil bli begått.

4.6. Kjønnslemlestelse

Avvergelsesplikten har kjønnslemlestelse spesifikt hjemlet i § 2 Lov om forbud mot kjønnslemlestelse. Etter omstendighetene inntrer både opplysningsplikt og plikt til å avverge overgrepet. Lov om forbud mot kjønnslemlestelse trådte i kraft 1. januar 1996. Straffenivået er senere blitt skjerpet. Loven fikk i 2004 en tilføyelse som pålegger helsepersonell og blant andre ansatte i barnehager, skoler, trossamfunn og religiøse ledere i trossamfunn en plikt til å prøve å avverge en forestående kjønnslemlestelse. Brudd på denne plikten kan straffes med bøter eller fengsel i inntil et år.

5. Samhandling - sammen blir vi bedre

Riktig håndtering av volds- og overgrepssaker krever en ansvars- og rollefordeling mellom de offentlige instansene. Fordi hver sak er unik, er det nødvendig at det samhandles mellom de ulike aktørene. Under følger en oversikt over sentrale tjenester som er viktige samarbeidspartnere i kommunens arbeid mot vold i nære relasjoner.

5.1 Politiet

Alle politibetjentene ved Gran og Lunner lensmannskontor har kompetanse til å håndtere henvendelser/saker på en adekvat måte. Politiførstebetjenten med fagansvar for vold i nære relasjoner og leder for politiavdelingen er likevel de med mest erfaring og kompetanse.
Telefon: 02800

5.2 BUP Gjøvik poliklinikken Gran (Barne- og ungdomspoliklinikk for psykisk helse)

BUP har ansvar for å gi psykisk helsetilbud til barne- og ungdomsbefolkningen (0–18 år) i Gran og Lunner. BUP er spesialisthelsetjeneste og er i første omgang et tilbud for å ta hånd om oppgaver som ikke kan løses i de kommunale helsetjenestene, som hos fastlege, helsesøster, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) eller barnevernet. Henvisning til BUP må komme fra lege eller barnevernleder. Telefon 06200

5.3 Gran og Lunner legevakt

Legevakta er førstelinjekontakt som akuttilbud for personer som har blitt utsatt for vold i nære relasjoner. Telefon 116 117. Når det gjelder voldtekt, voldtektsforsøk eller vold der profesjonell sporsikring er viktig, skal den fornærmede/pasienten vises til Overgrepsmottaket i Oppland, se nedenfor.

5.4 Overgrepsmottaket i Oppland

Overgrepsmottaket er fra 1.5.2016 lagt til Kvinneklinikken, SI Lillehammer.
Fra 1.1. 2016 overtok spesialisthelsetjenesten ansvaret for overgrepsmottaket fra kommunene.
Tilbudet i Oppland er lagt til SI Lillehammer- Lillehammer barneavdeling tar også ansvar for overgrepsutsatte barn i samarbeid med gynekologisk avdeling SI Lillehammer. En samling av tilbudet på ett sted i Oppland, slik det er gjennomført i Hedmark, vil bidra til å styrke kompetansen på feltet ytterligere.
Overgrepsmottaket på Lillehammer er tilknyttet Sykehuset lnnlandet Kvinneklinikk.
Telefonnummer til dette Overgrepsmottaket er 61 05 93 50.
Overgrepsmottaket skal ivareta medisinsk undersøkelse og behandling, akutt psykososial støtte og oppfølging, samt rettsmedisinsk undersøkelse og sporsikring. Tilbudet er rettet mot aldersgruppen 16 + som er utsatt for seksuelle overgrep og/eller vold i nære relasjoner. Det er døgnåpent og gratis.
Hvis barn under 16 år har vært utsatt for overgrep, vil Overgrepsmottaket koble inn Barneavdelingen ved SI Lillehammer.

5.5 Fastlegene

Fastlegene blir oppsøkt på bakgrunn av en rekke helseplager og problemstillinger som kan være relatert til vold. Nær alle personer i Gran og Lunner er tilknyttet en fastlege. For å styrke fastlegenes kompetanse i forebygging, avdekking og oppfølging av utsatte og utøvere av vold i nære relasjoner skal det utvikles og tilbys et e-læringskurs for fastleger. Helse- og omsorgsdepartementet har gitt Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin (Nklm) i oppdrag å utarbeide slikt kurs.

5.6 Tannhelsetjenesten

Tannhelsetjenesten har fagprosedyrer for oppfølging av pasienter der tannlegen har bekymring i forhold til vold i nære relasjoner. Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst (TkØ) er et samarbeid mellom fylkeskommunene Hedmark, Oppland og Østfold og Oslo kommune. Tannhelsetjenesten er en av få helsetjenester som regelmessig innkaller barn og unge til kontroll. Dette gir derfor en god mulighet for å avdekke om barn blir utsatt for omsorgssvikt, vold og overgrep

5.7 Krisesenteret

Krisesentertilbudet er et lovpålagt offentlig tilbud, jf. Lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterlova).

Formålet med loven er å sikre et godt og helhetlig hjelpetilbud til kvinner, menn og barn som er utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner og som har behov for rådgivning eller et trygt og midlertidig botilbud.

Tilbudet skal gi brukerne støtte, veiledning, hjelp til å ta kontakt med andre deler av tjenesteapparatet og skal omfatte:
a) Et gratis, helårs, døgnåpent, trygt og et midlertidig botilbud, og
b) Et gratis dag- og kveldstilbud (samtaler), og
c) Et helårs og døgnåpent tilbud der brukerne kan få råd og veiledning per telefon, og
d) Oppfølging i reetableringsfasen.
Enkeltpersoner kan vende seg direkte til krisesenteret uten henvisning eller timeavtale (lavterskeltilbud).

Senteret har meldeplikt til barneverntjenesten der det foreligger omsorgssvikt/vold og varsler politiet når nye beboere ankommer senteret dersom det er nødvendig.

Kontakttelefon:	32 17 06 90.
e-postl:	Krisesenteret@ringerike.kommune.no
hjemmeside:	www.krisesenteret.info

5.8 Statens Barnehus Hamar

Barnehuset tilrettelegger dommeravhør og medisinske undersøkelser og koordinerer det tverrfaglige samarbeidet etter henvisning fra politiet. Barnehuset tilbyr også korttidsterapi, oppfølging og behandling og har tilbud om rådgiving og konsultasjon til offentlige aktører og privatpersoner.

Vanlig saksgang fra anmeldelse til avhør: Anmeldelse rettes til lokalt lensmannskontor. Det er ansvarlig etterforsker som leder og koordinerer etterforskningen, der en av oppgavene kan være å gjøre et avhør av barnet. Når politiet bestemmer å gjøre et avhør, kontakter de sitt lokale barnehus og dato fastsettes. Statens Barnehus er i dialog med politiet for å planlegge og å forberede mottak av den som skal avhøres, samt tilrettelegge for avhør. Konsultasjonsteam vil trolig gjeninnføres, hvor offentlige instanser kan få lagt frem saker anonymt for tverrfaglig refleksjon.
Hjemmeside: http://www.statensbarnehus.no/barnehus/hamar/?lang=nb

5.9 Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep (Smiso) i Oppland

SMISO er et lavterskeltilbud til ungdom over 16 år, til kvinner og menn som har vært utsatt for seksuelle overgrep, til støttepersoner for incestutsatte barn og voksne og til de som ønsker informasjon og veiledning.
Ungdom under 16 år kan ta kontakt, men kan kun komme til samtaler i samarbeid og forståelse med foresatt(e) eller støtteperson i hjelpeapparatet. Smiso er til stede i Gran rådhus en gang i måneden til forhåndsavtalte møter og samtaler.
Kontaktdata: Smiso IKS Oppland, Glassverksgt. 5, 2815 Gjøvik, tlf. 61 17 14 00
e-post: post@smiso-oppland.no
hjemmeside: www.smiso-oppland.no
Landsdekkende døgnåpen hjelpetelefon (gratis grønt nummer): 800 57 000

5.10 Familievernkontoret

Familievernkontoret Gjøvik Fagernes har hovedkontor på Gjøvik, og kontoret dekker også kommunene Gran og Lunner gjennom utekontoret på Jaren (Gran Rådhus).
Familievernkontoret har tilbud til mennesker med ulike samlivs- og relasjonsproblemer, for eksempel sin nye familiesituasjon etter å ha brutt med partner/familie. Tilbudene er gratis, og det trengs ikke henvisning. Tilbyr informasjon om familievern på flere språk.
Familievernkontoret gir også opplysninger om og evt. tilgang til sinnemestringskurs for voldsutøvere i nære relasjoner (Brøset-modellen), se(www.sinnemestring.no)
Bestill time: tlf. 466 17 120 Andre spørsmål : tlf. 466 17 120
e-post: familievernkontoret.gjovik.fagernes@bufetat.no
hjemmeside: http://www.bufdir.no/Familie/Kontor/gjovik_fagernes/

5.11 DPS Gjøvik poliklinikken Gran

DPS – distriktspsykiatrisk senter tilbyr spesialisthelsetjenester til voksne med psykiske lidelser/problemer. Tilbudet gis individuelt eller i gruppe. Det tilbys poliklinisk eller ambulant behandling. Henvisning via fastlege. Hvis saken haster, og/eller ønskes drøftet ved usikkerhet om videre håndtering, kan psykisk helsetjeneste eller fastlege i kommunen drøfte saken i «Pasient- og brukerrettet samhandlingsteam» som møtes hver torsdag kl. 0800-1000.

5.12 Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

Dette er et nasjonalt tverretatlig fagteam som bistår hjelpeapparatet i konkrete saker som omhandler tvangsekteskap, kjønnslemlestelse eller andre former for æresrelatert vold. Kompetanseteamet veileder både første- og andrelinjetjenestene, for eksempel barnehager, skoler, asylmottak, helsestasjon, barnevern, krisesentre, norske utenriksstasjoner, advokater, UDI, og frivillige organisasjoner. Utsatte over 18 år kan også ta kontakt for å få hjelp.
E-post: Kompetanseteamet@bufdir.no
Teamet består av representanter fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), Utlendingsdirektoratet (UDI), Politidirektoratet (POD), Arbeids- og velferdsdirektoratet (AVdir) og Helsedirektoratet (Hdir). Mer informasjon på hjemmeside:
http://www.bufdir.no/vold/Krisesentre_incestsentre_og_botilbud_for_utsatt_ungdom/Tvangsekteskap_og_kjonnslemlestelse/

5.13 Røde Kors-telefonen om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

Røde Kors har en informasjonstelefon om tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og æresrelatert vold for alle utsatte og hjelpeapparat. Innringer kan være anonym. De tilbyr

undervisning, råd og veiledning, hjelp og støtte i enkeltsaker, samt bistår i familiekonflikter. Telefon 815 55 201
Hjemmeside: https://www.rodekors.no/tvangsekteskap

5.14 Vern for eldre

Regjeringen ønsket å gi hele landet et tilbud ved å opprette en landsdekkende kontakttelefon for eldre som er utsatt for vold (Stortingsmelding 25/2005-2006), og 1.12.2008 ble tilbudet, Vern for eldre – Nasjonal kontakttelefon etablert. Vern for eldre har kunnskap om vold rettet mot eldre mennesker. Nasjonal kontakttelefon er et råd og-veiledningstilbud til:

- personer over 62 år som er utsatt for vold og overgrep
- hjelpeapparatet
- andre som kommer i kontakt med overgrepsutsatte eldre

Vern for eldre tilbyr:

- Støtte, råd og veiledning på telefon
- Informasjon om aktuelle samarbeidspartnere i hjelpeapparatet
- Brosjyre og elektroniske opplæringsprogrammer om overgrep mot hjemmeboende eldre og om overgrep mot eldre i institusjon

Telefon 800 30 196
hjemmeside: www.vernforeldre.no
e-post: vern.for.eldre@nasjonal.kontakttelefon.no

Enkelte vil imidlertid ha behov for støtte og oppfølging utover den hjelpen som ytes over kontakttelefonen. Kontaktperson i kommunen kan være behjelpelig med råd og veiledning, samt videreformidle til aktuelle hjelpeinstanser ved behov.
Vern for eldre har egne kontaktpersoner i kommunene. I Lunner kontaktes servicetorget 61 32 40 00 eller 61 32 46 72
I Gran kommune er det kommunetorget 61 33 84 00

Ved mistanke om vold som følge av kognitiv svikt gis tilbud om utredning og behandling til eldre over 65 år. For pasienter med alvorlige atferdsmessige og psykiatriske tilleggssymptomer (nevropsykiatriske symptomer - NPS) er aldersgrensen av mindre betydning.

I Gran:

- Tildelingsenheten Gran kommune kan vurdere behovet for en utredning, enten ved et utredningsopphold eller ved henvisning til Hukommelsesteamet
- Hukommelsesteamet demensavdelingen (Markatun III)tlf. 61 33 34 40
- Pasientens fastlege, som enten selv kan foreta en utredning, eller henvise videre til Hukommelsesteamet eller til spesialisthelsetjenesten

I Lunner:

- Tildelingsenheten Lunner kommune som kan bistå (henvise videre evt til pasientens fastlege). Tlf: 61 32 40 00 (Sentralbord). Demenskontakt er Karin Staff Hagen.
- Pasientens fastlege, som enten selv kan foreta en utredning, eller henvise videre til spesialisthelsetjenesten

6. Tiltaksplan

Tiltakene i handlingsplanen og fordelt på tre innsatsområder:

- Forebyggende tiltak

- Kompetansetiltak
- Hjelpetiltak

6.1 Forebyggende tiltak

TILTAK 1: Vold er rutinemessig tema i svangerskapsomsorg, helsestasjonsoppfølgingen og i skolehelsetjenesten
Ansvar: Ledende helsesøster
Status: Eksisterende tiltak

TILTAK 2: Helsesøster tar opp kjønnslemlestelse som tema med foresatte fra land hvor omskjæring praktiseres, ved hjemmebesøk og ved konsultasjonen.
Ansvar: Ledende helsesøster
Status: Eksisterende tiltak

TILTAK 3: Alle kommunale tjenester skal ha rutiner for å oppdage bekymringsfulle forhold og avdekke vold i nære relasjoner
Ansvar: Alle ledere
Status: Eksisterende tiltak

TILTAK 4: Forebygge tvangsekteskap og ærerelatert vold
Ansvar: Skolehelsetjenesten, barnehage og skole
Status: Eksisterende tiltak

TILTAK 5: Uro for et barn/ungdom drøftes i faste møter med ansatte på fritidsklubbene
Ansvar: Kultursjef
Status: Nytt tiltak

TILTAK 6: Konflikt- og meglingsverksted for ungdom i aldersgruppen 15-23
Kommunen tar initiativ ovenfor videregående og konfliktrådet for å etablere tiltaket. Konfliktforståelse og kommunikasjon gjennom gatemeglingskurs. Ungdom øver på å gjenkjenne og uttrykke følelser og behov som oppstår i konflikter.
Ansvar: SLT koordinatorene
Status: Nytt tiltak

TILTAK 7: Foreldreveiledning, både i gruppe og individuelt
Ansvar: ledende helsesøster, Inntaksteamet i Gran kommune
Status: Eksisterende tiltak

TILTAK 8: Tverrfaglig arena for drøfting av bekymring / avdekke vold i nære relasjoner
Kommunene har etablert rutiner og arenaer for drøfting av bekymring og avdekking av vold i nære relasjoner
Ansvar: Virksomhetsledere innen oppvekst
Status: Eksisterende tiltak

TILTAK 9: Ansatte som jobber med eldre har fokus på vold i nære relasjoner og skal være kjent med gjeldende prosedyrer.
Ansvar: Ledere av Hjemmetjenesten
Status: Eksisterende tiltak – videreutvikles i 2017

TILTAK 10: Ansatte som jobber med psykisk utviklingshemmede har fokus på vold i nære relasjoner og skal være kjent med gjeldende rutiner.

Ansvar: Leder for Tilrettelagte tjenester.
Status: Eksisterende Tiltak

TILTAK 11: Dialog mellom trossamfunn, kommuner og politi
Samarbeidsforumet består av politi og trossamfunnene i Gran og Lunner. Drøfter felles utfordringer, blant annet vold i nære relasjoner. To møter i året.
Ansvar: SLT-koordinator/Gran og Lunner lensmannskontor
Status: Nytt tiltak

TILTAK 12: Avdekke vold i publikumsmottaket og i samtaler hos NAV
Dersom foresatte er truende i publikumsmottaket eller
i samtale med saksbehandler hos NAV skal det sendes bekymringsmelding til barnevernstjenesten.
Ansvar: NAV leder
Status: Eksisterende tiltak

6.2 Kompetansetiltak

TILTAK 13: Ansatte i kommunale tjenester skal kjenne til handlingsplanen mot vold i nære relasjoner. Personalledere sørger for gjennomgang ved nyansettelser innenfor aktuelle tjenesteområder.
Ansvar: Ledere
Status: Nytt tiltak

TILTAK 14: Opplæring i barnehager
Det er flere aktører både lokale og nasjonale som tilbyr opplæringspakker. Krisesenteret i Hønefoss har et eget tiltak for barnehageansatte som går på å øke kompetansen på vold i nære relasjoner. Stine Sofie stiftelsen tilbyr en opplæringspakke kalt «kommunepakken». Intensjonen er å øke kompetansen på vold og overgrep for barnehageansatte, foresatte og barn
Ansvar: Barnehagesjef
Status: Nytt tiltak

TILTAK 15: Informasjon om vold i nære relasjoner til barn
Informasjon om vold gjennom for eksempel årlig Sinnamann forestilling for 5 og 6 klasse., foredrag fra Tonna Brix eller barnevern Tilbud til alle barneskolene i kommunene.
Ansvar: Virksomhetsledere innen oppvekst
Status: Nytt tiltak

TILTAK 16: Informasjon om vold mot eldre
Invitere «Vern for eldre» til Frivilligsentralene og Hjemmetjenestene for å spre kunnskap om tilbud til eldre som er utsatt for vold.
Ansvar: Avdelingsleder Hjemmetjenesten
Status: Forslag til tiltak, oppstart i 2017

TILTAK 17: Internopplæring til ansatte i barnehage og skole
Ansatte i barnehage og skole får tilbud om minikurs i ulike foreldreveiledningsprogrammer og barnesamtaler.
Ansvar: Virksomhetsledere innen oppvekst.
Status: Nytt tiltak, oppstart i 2017

TILTAK 18: Veiledning om vold i nære relasjoner til helsesøstre

Ha rutiner for at helsesøstre får veiledning om vold i nære relasjoner. I Gran gir kommunepsykologen veiledning.
Ansvar: Ledende helsesøster
Status: Eksisterende tiltak i Gran, nytt tiltak i Lunner.

6.3 Hjelpetiltak

TILTAK 20: Oppfølging av voldsutsatte
Kommunene har system for oppfølgingen av personer som er utsatt for vold i nære relasjoner. Oppfølgingen skal bygge på prinsipper for målrettet innsats og hjelp til voldsutsatte – en vei inn i kommunen.
Ansvar: Rådmenn
Status: Nytt tiltak

TILTAK 21: Oppfølging av voldsutøver
Kommunen har system for oppfølging og veiledning til voldsutøver, De fleste behandlingstilbud gis av ikke kommunale tjenester, som familievernkontoret og DPS.
Ansvar: Rådmenn
Status: Nytt tiltak

TILTAK 21: Ansatte ved sosialtjenesten skal være særskilt oppmerksom på personer som utsettes for vold i hjemmet og vurdere botilbud.
Ansvar: NAV leder
Status: Eksisterende tiltak